

Horisontella konkurrensbegränsningar m.m.

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag (prop. 2010/11:59) till ändringar i lagen (2008:582) om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal och i lagen (2008:583) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling. Ändringarna, som ska träda i kraft den 1 augusti 2011, innebär en anpassning till nya förordningar som EU-kommissionen fattade beslut om i december 2010. Utskottet anser att det är av stort värde att den svenska konkurrenslagstiftningen i materiellt hänseende liknar EU-rättens konkurrensregler så mycket som möjligt.

I betänkandet behandlas också några motioner från allmänna motionstiden om olika konkurrenspolitiska frågor. När det gäller om- och avregleringar föreslår utskottet att riksdagen genom ett tillkännagivande och med bifall till två motioner uppmanar regeringen att göra en utvärdering av genomförda om- och avregleringar. I detta sammanhang bör särskilt elmarknaden och persontrafiken på järnväg utvärderas. I en reservation (M, FP, C, KD) anförs att det inte behövs något uttalande av riksdagen i frågan med hänvisning till pågående utvärderingar. Övriga motioner avstyrks av utskottet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Bakgrund	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	7
Utskottets överväganden	8
Propositionen	8
Nya gruppundantag för specialiseringsavtal och för avtal om forskning och utveckling	8
Regeringens förslag	8
Allmänt om gruppundantag för specialiseringsavtal	9
Allmänt om gruppundantag för avtal om forskning och utveckling	9
Redaktionell ändring i konkurrenslagen	10
Vissa kompletterande uppgifter	10
Utskottets ställningstagande	11
Övriga frågor	11
Statsstöd	11
Motionen	11
Vissa kompletterande uppgifter	11
Utskottets ställningstagande	12
Bankomatmarknaden	12
Motionen	12
Vissa kompletterande uppgifter	12
Utskottets ställningstagande	13
Konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor	13
Motionerna	13
Vissa kompletterande uppgifter	14
Utskottets ställningstagande	16
Om- och avregleringar	17
Motionerna	17
Vissa kompletterande uppgifter	17
Utskottets ställningstagande	20
Reservation	22
Om- och avregleringar, punkt 5 (M, FP, C, KD)	22
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	24
Propositionen	24
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	24
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	26

Tabell

Hos Konkurrensverket diarieförda ärenden rörande konfliktlösningsregeln	15
--	----

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Propositionen

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i lagen (2008:582) om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal,
- b) lag om ändring i lagen (2008:583) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling,
- c) lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:59 punkterna 1–3.

2. Statsstöd

Riksdagen avslår motion 2010/11:N283.

3. Bankomatmarknaden

Riksdagen avslår motion 2010/11:Fi232.

4. Konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:N203 och 2010/11:N305.

5. Om- och avregleringar

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om utvärdering av genomförda om- och avregleringar. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:N269 och 2010/11:N334.

Reservation (M, FP, C, KD)

Stockholm den 7 juni 2011

På näringsutskottets vägnar

Mats Odell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Odell (KD), Maria Wetterstrand (MP), Jessica Polfjärd (M), Lars Johansson (S), Hans Rothenberg (M), Carina Adolfsson Elgestam (S), Olof Lavesson (M), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Ann-Kristine Johansson (S), Eva Flyborg (FP), Börje Vestlund (S), Karin Åström (S), Lars Isovaara (SD), Kent Persson (V), Boriana Åberg (M), Ingemar Nilsson (S) och Helena Lindahl (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

- proposition 2010/11:59 om horisontella konkurrensbegränsningar
- sex motioner från allmänna motionstiden 2010 om olika konkurrenspolitiska frågor.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

En skrivelse från Bankernas Automatbolag AB har lämnats in till utskottet via Näringsdepartementet.

Bakgrund

Konkurrenslagen (2008:579) trädde i kraft den 1 november 2008 och utgör i stora delar en modernisering av den tidigare konkurrenslagen (1993:20). Lagens ändamål är att undanröja och motverka hinder för en effektiv konkurrens i fråga om produktion av och handel med varor, tjänster och andra nyttigheter. Konkurrenslagen bygger på den konkurrensrättsliga förbudsprincipen, som innebär att vissa konkurrensbegränsningar i sig är skadliga och därför ska vara förbjudna. Lagens materiella bestämmelser är utformade med EU-rätten som förebild, och avsikten är att konkurrenslagen i materiellt hänseende ska likna EU-rättens konkurrensregler så mycket som möjligt.

De materiella bestämmelserna i konkurrenslagen är inriktade på att motverka tre slag av åtgärder som kan skada konkurrensens effektivitet, nämligen gemensamma förfaranden som omfattar flera aktörer på marknaden (2 kap. 1 §, förbud mot konkurrensbegränsande samarbete), ensidiga förfaranden (2 kap. 7 §, förbud mot missbruk av en dominerande ställning) och strukturella åtgärder (4 kap. 1 §, förbud mot företagskoncentrationer). Konkurrenslagen innehåller också en regel som gör det möjligt att pröva konkurrenskonflikter som uppstår när staten, en kommun eller ett landsting säljer varor och tjänster på marknaden i konkurrens med privata aktörer (3 kap. 27 §, förbud mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet). Den sistnämnda regeln kompletterar förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete respektive missbruk av dominerande ställning. Det är i första hand Konkurrensverket som har att vaka över att konkurrenslagen följs.

Enligt konkurrenslagen (2 kap. 1 §) är avtal mellan företag förbjudna om de har till syfte att hindra, begränsa eller snedvrider konkurrensen på marknaden på ett märkbart sätt eller om de ger ett sådant resultat. Förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete har sin motsvarighet i artikel

101.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). I konkurrenslagen (2 kap. 2 §) finns en generell, alltid tillämplig, undantagsregel från detta förbud. Enligt denna gäller inte förbudet för ett avtal som

- bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande
- tillförsäkrar konsumenterna en skäligen andel av den vinst som därigenom uppnås
- bara ålägger de berörda företagen begränsningar som är nödvändiga för att uppnå det förstnämnda målet
- inte ger de berörda företagen möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av nyttigheterna i fråga.

Denna bestämmelse motsvarar artikel 101.3 i EUF-fördraget. Samtliga de villkor som anges i bestämmelsen måste vara uppfyllda för att undantaget ska gälla. Företagen har själva att bedöma om deras avtal eller förfaranden som de deltar i är förenliga med konkurrensreglerna.

En del av de avtal som faller under bestämmelsen om undantag i konkurrenslagen (2 kap. 2 §) omfattas av olika gruppundantag. Innebörden av ett sådant undantag är att vissa typer av avtal generellt undantas från förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete i konkurrenslagen (2 kap. 1 §). Genom gruppundantaget får parterna i avtalet ett skydd mot ingripanden så länge som villkoren för undantag är uppfyllda. Regler av det slaget finns också inom EU-rätten där kommissionen bemyndigats att utfärda förordningar om gruppundantag från förbudet i artikel 101.1 i EUF-fördraget. Trots att ett avtal omfattas av det skydd mot ingripanden som gruppundantaget ger kan undantaget enligt konkurrenslagen återkallas om avtalet exempelvis inte bidrar till att förbättra distributionen av varor eller tjänster eller att konsumenterna inte tillförsäkras en skäligen andel av den vinst som uppstår genom avtalet. Samtliga svenska gruppundantag, förutom det som avser taxisamverkan, har EU-rättslig motsvarighet.

Gruppundantagen regleras i särskilda lagar. Följande gruppundantag är för närvarande i kraft:

- lagen (2008:580) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om viss taxisamverkan
- lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal
- lagen (2008:582) om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal
- lagen (2008:583) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling
- lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn
- lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn

- lagen (2008:586) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om tekniköverföring.

Konkurrenslagen innehåller vidare särskilda bestämmelser för vissa former av samarbete mellan små företag (2 kap. 4 och 5 §§), s.k. legalundantag. Det gäller samarbeten inom primära lantbruksföreningar, t.ex. enskilda lantbrukare, och vissa samarbeten mellan taxiföretag.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till EU-rättsliga anpassningar av vissa svenska regler som tillämpas för bedömning av konkurrensbegränsningar i avtal mellan konkurrerande företag, horisontella konkurrensbegränsningar. Förslagen innebär att lagen (2008:582) om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal och lagen (2008:583) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling anpassas till två förordningar som nyligen utfärdats av kommissionen. Genom anpassningen kommer samma materiella regler att gälla för bedömning av konkurrensbegränsande horisontella avtal, oavsett om svensk eller EU:s konkurrensrätt är tillämplig i det enskilda fallet. Propositionen innehåller även förslag till en redaktionell ändring i konkurrenslagen. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2011.

Författningstekniskt och även i övrigt är förslagen till ändringar av sådan beskaffenhet att regeringen har bedömt att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

Utskottets överväganden

Propositionen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om ändringar i lagen om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal och i lagen om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling.

Nya gruppundantag för specialiseringsavtal och för avtal om forskning och utveckling

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att lagen (2008:582) om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal ska anpassas till kommissionens förordning (EU) nr 1218/2010 av den 14 december 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i EUF-fördraget på vissa grupper av specialiseringsavtal. Vidare föreslås att lagen (2008:583) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling ska anpassas till kommissionens förordning (EU) nr 1217/2010 av den 14 december 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i EUF-fördraget på vissa grupper av forsknings- och utvecklingsavtal. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2011. Äldre föreskrifter ska gälla till utgången av december 2012 för avtal som var i kraft den 1 augusti 2011 – dock inte för avtal som vid den tidpunkten uppfyller villkoren för gruppundantag enligt de nya föreskrifterna.

EU-kommissionen antog i december 2010 nya förordningar om gruppundantag för specialiseringsavtal och för avtal om forskning och utveckling. De nya förordningarna gäller till utgången av december 2022. Systemet med gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal och för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling har tillämpats i svensk rätt sedan 1993 och bedöms ha fungerat väl. Lydelserna av nu gällande lagar om gruppundantag bygger på kommissionens tidigare förordningar. När dessa nu har ersatts av nya förordningar bör svensk rätt anpassas till de nya förordningarna. Därigenom behålls den rättslikhet som eftersträvas på konkurrensrättens område, vilket är till gagn för företagen som då kommer att mötas av samma konkurrensregler oavsett vad som är tillämpligt i det enskilda fallet: EUF-fördraget eller konkurrenslagen.

Allmänt om gruppundantag för specialiseringsavtal

Lagen om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal är tillämplig på följande avtal som ingås mellan två eller flera företag om villkoren för deras produktspecialisering (specialiseringsavtal):

- Avtal om ensidig specialisering, varigenom den ena avtalsparten åtar sig att upphöra med eller avstå från tillverkning av vissa produkter och att köpa dessa av ett konkurrerande företag, medan det sistnämnda företaget åtar sig att tillverka och leverera produkterna i fråga.
- Avtal om ömsesidig specialisering, varigenom två eller flera avtalsparter ömsesidigt åtar sig att upphöra med eller avstå från tillverkning av vissa olika produkter och att i stället köpa dessa från de andra avtalsparterna som åtar sig att leverera dem.
- Avtal om gemensam produktion, varigenom två eller flera avtalsparter åtar sig att gemensamt tillverka vissa produkter.

De närmare förutsättningarna och villkoren för att ett avtal ska omfattas av gruppundantaget reglerades i kommissionens förordning (EG) nr 2658/2000. Gruppundantagsförordningen har genom en hänvisning i lagen gjorts tillämplig på avtal som omfattas av konkurrenslagen. Förordningen, som var tidsbegränsad, upphörde att gälla den 31 december 2010 och har ersatts av den nya förordningen (EU) nr 1218/2010 .

Allmänt om gruppundantag för avtal om forskning och utveckling

Lagen om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling är tillämplig på avtal som ingås mellan två eller flera företag om villkoren för hur de ska bedriva

- gemensam forskning och utveckling avseende varor eller metoder och gemensamt utnyttjande av forsknings- och utvecklingsresultaten
- gemensamt utnyttjande av resultaten av sådan forskning och utveckling avseende produkter eller metoder som bedrivits gemensamt inom ramen för ett tidigare ingånget avtal mellan samma parter
- gemensam forskning och utveckling avseende varor eller metoder utan gemensamt utnyttjande av resultaten.

De närmare förutsättningarna och villkoren för att ett avtal ska omfattas av gruppundantaget reglerades i kommissionens förordning (EG) nr 2659/2000. Gruppundantagsförordningen har genom en hänvisning i lagen gjorts tillämplig på avtal som omfattas av konkurrenslagen. Förordningen, som var tidsbegränsad, upphörde att gälla den 31 december 2010 och har ersatts av den nya förordningen (EU) 1217/2010.

Enligt den nu gällande lagen om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling omfattas forsknings- och utvecklingsavtal mellan konkurrerande företag av gruppundantaget oavsett vilken andel parterna har av den marknad som är relevant för de produkter samarbetet avser. På denna punkt skiljer sig de svenska reglerna från kommissio-

nens förordning. Enligt förordningen får den sammanlagda marknadsandelen inte överstiga 25 % då avtalet ingås. I motiven till gällande svenska bestämmelser om marknadsandelströsklar uttalade regeringen bl.a. att skälet till avsteget från EU:s gruppundantag var att forskning och utveckling var värdefulla inslag i en dynamisk ekonomi och att det fanns anledning att inta en liberal hållning till forsknings- och utvecklingsarbete (Förordningsmotiv 2001:2, s. 22). Enligt regeringens mening är forsknings- och utvecklingsarbete alltså ett betydande och viktigt inslag i en dynamisk ekonomi. Samtidigt måste dock beaktas att ett avsteg från EU-rätten som innebär att konkurrenslagens förbud mot konkurrensbegränsande samarbete inte gäller för samarbeten som kan vara förbjudna enligt EU-rätten skapar tillämpningsproblem och rättsosäkerhet för företagen. Den nu gällande ordningen innebär att företagen har att tillämpa två regelverk för att bedöma om det konkurrensbegränsande avtalet är förbjudet eller om det är tillåtet. Avgörande för denna bedömning är det s.k. samhandelskriteriet, dvs. att handeln mellan medlemsstaterna påverkas. Frågan om ett avtal kan påverka samhandeln, och därmed omfattas av EU-rätten, kan få olika utfall beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Regeringen menar, mot den redovisade bakgrunden, att det framstår som mindre lämpligt att behålla regler i gruppundantagslagen som avsevärt avviker från motsvarande EU-rättsliga bestämmelser. En sådan avvikelse skulle leda till minskad rättstrygghet och ökade administrativa kostnader för företagen, som skulle ha att tillämpa två regelverk för att bedöma samma konkurrensbegränsande avtal. En anpassning till det nya gruppundantaget bör därför ske fullt ut, anser regeringen.

Redaktionell ändring i konkurrenslagen

Regeringen föreslår vidare i propositionen att riksdagen ska göra en redaktionell ändring i konkurrenslagen. I samband med att bestämmelserna i 5 kap. 16 § konkurrenslagen våren 2010 anpassades till Lissabonfördraget kom första stycket i paragrafen att felaktigt delas upp i två stycken (prop. 2009/10:196, bet. 2009/10:NU24). Regeringen föreslår därför att de två styckena ska föras samman till ett stycke.

Vissa kompletterande uppgifter

Under 2010 har riksdagen vid två tillfällen fattat beslut i likartade ärenden om ändringar i lagar om gruppundantag. Riksdagens beslut våren 2010 gällde en ändring i lagen (2008:585) om gruppundantag för vissa konkurrensbegränsande avtal inom försäkringssektorn (prop. 2009/10:196, bet. 2009/10:NU24). Ändringen, som trädde i kraft den 1 oktober 2010, innebar en anpassning till en ny förordning som EU-kommissionen beslutade om i mars 2010. Hösten 2010 fattade riksdagen ett motsvarande beslut om ändringar i lagen (2008:581) om gruppundantag för vertikala konkurrensbegränsande avtal och i lagen (2008:584) om gruppundantag för vertikala

konkurrensbegränsande avtal inom motorfordonssektorn (prop. 2009/10:236, bet. 2010/11:NU5). Ändringarna, som trädde i kraft den 1 januari 2011, innebar en anpassning till nya förordningar som EU-kommissionen beslutade om i april respektive maj 2010.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till ändringar i de två lagarna om gruppundantag för specialiseringsavtal respektive gruppundantag för avtal om forskning och utveckling. Lagändringarna innebär en anpassning till nya förordningar som EU-kommissionen fattade beslut om i december 2010. Utskottet anser att det är av stort värde att den svenska konkurrenslagstiftningen i materiellt hänseende liknar EU-rättens konkurrensregler så mycket som möjligt. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om en redaktionell ändring i konkurrenslagen.

Övriga frågor

Statsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om statsstöd med hänvisning till en pågående utredning.

Motionen

Riksdagen bör göra ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för att konkurrensbegränsande statsstöd och skadliga företagssubventioner förhindras, anför det i motion 2010/11:N283 (M). Sverige bör på alla sätt motverka företagssubventioner och verka för att statsstödsreglerna i EU-rätten följs och att respekten för statsstödsreglerna upprätthålls, menar motionärerna. Sverige bör dessutom med kraft på ett globalt plan arbeta för att förhindra statsstöd, i syfte att skapa en öppnare värld med en fungerande handel och en sund och rättvis konkurrens.

Vissa kompletterande uppgifter

Riksdagen avlog våren 2010 en motion om konkurrensbegränsande statsstöd och skadliga företagssubventioner likartad den nu aktuella. I sitt ställningstagande (bet. 2009/10:NU24) hänvisade utskottet till att regeringen i februari 2010 hade fattat beslut om att tillkalla en särskild utredare (f.d. hovrättsråd Per Eklund) för att utreda vissa frågor om statligt stöd m.m. Enligt direktiven (dir. 2010:9) ska utredaren överväga förändringar i de svenska genomförandereglerna på statsstödsområdet. Utredaren ska bl.a. lämna förslag som tillgodoser Regeringskansliets behov av att inhämta upp-

gifter i ärenden som gäller statligt stöd. Vidare ska utredaren ta ställning till om det behövs ett undantag från den kommunalrättsliga självkostnadsprincipen och, om så är fallet, lämna sådana författningsförslag som krävs. Utredaren skulle redovisa sitt arbete senast den 1 mars 2011. Utskottet såg inget behov av något riksdagsuttalande i den aktuella frågan.

Regeringen beslutade den 3 mars 2011 om förlängd tid för uppdraget, vilket innebär att det i stället ska redovisas senast den 30 juni 2011.

Utskottets ställningstagande

Utskottet gör i den här aktuella frågan om statsstöd samma bedömning som gjordes våren 2010, dvs. att det inte finns något behov av ett riksdagsuttalande i saken. Utredningen om vissa frågor om statligt stöd har, som nämnts, fått förlängd tid till den 30 juni 2011 för redovisning av sitt uppdrag. Motionen avstyrks därmed.

Bankomatmarknaden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om bankomatmarknaden. Utskottet utgår från att Konkurrensverket följer utvecklingen.

Motionen

I motion 2010/11:Fi232 (FP) begärs ett tillkännagivande om att motverka att bankomatkarteller bildas. De fem stora bankerna i Sverige, Swedbank, Handelsbanken, Nordea, SEB och Danske Bank, har bildat ett gemensamt bolag som bl.a. ska sköta bankomaterna. Med ett gemensamt ägande av bankomaterna finns det risk för att servicen till kunderna försämras, t.ex. genom ett minskat antal bankomater, befarar motionären. Hon anser också att en kartellliknande situation för bankomaterna skulle öka risken för att det kommer att tas ut avgifter vid uttag från bankomater. Med anledning av det anförda bör regeringen uppmärksamma frågan om hur kartellliknande situationer inom bankomatmarknaden bäst kan motverkas, anför motionären.

Vissa kompletterande uppgifter

Bankernas Automatbolag AB (BAB) bildades i september 2010 och är nu under uppbyggnad, enligt information på bolagets webbplats. Bolaget har bildats på initiativ av Danske Bank, Handelsbanken, Nordea, SEB och Swedbank och ägs för närvarande till lika delar av dessa banker. Automatbolaget kommer att ta över skötseln av och verksamheten i fråga om ägarbankernas alla automater i Sverige. Övertagandet sker successivt under 2011 och 2012, och i ett första skede kommer bolaget att erbjuda alla de tjänster som i dagsläget finns som tjänster i de fem bankerna. Automatbo-

laget, som är ett betalningsinstitut under tillsyn av Finansinspektionen, har som mål är att kunna möta kortutgivarnas och kortinnehavarnas behov av automattjänster. Alla kortinnehavare kommer att kunna använda sin banks alla automattjänster i samtliga automater.

En skrivelse från Automatbolaget har vidarebefordrats till utskottet av Näringsdepartementet.

Enligt Konkurrensverket har bolaget haft kontakt med verket för att informera om sin planerade verksamhet. Konkurrensverket får, enligt konkurrenslagen, inte ta ställning på förhand till om ett visst beteende kan komma att strida mot lagen. Att företag samarbetar är inte i sig förbjudet. Som tidigare nämnts är de materiella bestämmelserna i konkurrenslagen inriktade på att motverka tre slag av åtgärder som kan skada konkurrensens effektivitet, nämligen gemensamma förfaranden som omfattar flera aktörer på marknaden (förbud mot konkurrensbegränsande samarbete), ensidiga förfaranden (förbud mot missbruk av dominerande ställning) och strukturella åtgärder (förbud mot företagskoncentrationer). Bolagets verksamhet befinner sig ännu på planeringsstadiet. Konkurrensverket kommer, enligt uppgift, att följa utvecklingen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser inget behov av något riksdagsuttalande i frågan om bankomatmarknaden och det bolag som nu är under uppbyggnad. Utskottet utgår från att Konkurrensverket följer frågan. Därmed avstyrks den aktuella motionen.

Konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motioner inom området konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor. Utskottet hänvisar till Konkurrensverkets arbete på området.

Motionerna

I två motioner begärs en översyn av de nya reglerna om konfliktlösning vid offentlig säljverksamhet på marknaden.

Riksdagen bör begära en uppföljning av reglerna om osund kommunal konkurrens, anför det i motion 2010/11:N203 (M). Ett stort problem för privata företag har under många år varit att de har utsatts för konkurrens från offentligt drivna verksamheter, säger motionären, som ser de nya reglerna i konkurrenslagen om konfliktlösning vid offentlig säljverksamhet på marknaden som ett steg i rätt riktning. Enligt motionären har Gävleborgs läns landsting genom sin företagshälsovård lagt ett anbud för sina tjänster som är väsentligt lägre än vad motsvarande privata företag har kunnat

lägga i anbud. Då reglerna är relativt nya och få fall har prövats av Stockholms tingsrätt vore det önskvärt med en översyn av regleringen, i samråd med näringslivets organisationer, i syfte att undersöka om lagen har fått önskad effekt, anser motionären. Han menar att det även vore bra att se över möjligheterna att införa en motsvarande lagreglering för statlig verksamhet, i syfte att undanröja en osund konkurrens från offentligt drivna verksamheter mot privata verksamheter.

I motion 2010/11:N305 (M) begärs ett tillkännagivande om en effektiv konkurrens utan snedvridningar från offentlig säljverksamhet. De nya reglerna i konkurrenslagen som trädde i kraft den 1 januari 2010 är positiva, men mer behöver göras, anser motionären. Hon hävdar att det har förekommit att kommuner har begränsat konkurrensen, t.ex. genom att försvåra för privata aktörer att få tillgång till kommunalt ägd mark eller stadsnät eller att få erbjuda olika tjänster i kommunala bostadshus. Det kan handla om bagerier, frisörer, bredbandsleverantörer och gym. Kommunala bolag behöver inte alltid gå med vinst, vilket hämmar konkurrensen, säger motionären. Hon påstår att det förekommer att offentliga säljverksamheter sätter underpriser. Det kan, enligt motionären, finnas historiska förklaringar till att kommuner äger fastigheter och att offentligt ägda företag erbjuder olika typer av service. Det behövs en översyn av i vilken utsträckning de nya reglerna om konfliktlösning i konkurrenslagen inverkar på offentliga säljverksamheter och hur konkurrensen kan förbättras ytterligare, anför motionären.

Vissa kompletterande uppgifter

Riksdagen beslutade hösten 2009, på förslag av regeringen, att införa nya regler i konkurrenslagen om konfliktlösning vid offentlig säljverksamhet på marknaden, vilka trädde i kraft den 1 januari 2010 (prop. 2008/09:231, bet. 2009/10:NU8). Utskottet, som välkomnade regeringens förslag, anförde att en konfliktlösningsregel kan användas som ett instrument för att lösa konkurrenskonflikter mellan aktörer i offentlig och privat sektor. En effektiv konkurrens är inget självändamål utan ett medel för att uppnå bättre fungerande marknader och därmed ökad konsumentnytta, sade utskottet. Det är också viktigt med tydliga konkurrensregler för att ge goda förutsättningar för etablering av företag.

Förslaget om att införa en konfliktlösningsregel avstyrktes i en reservation (S, V, MP), med hänvisning till bl.a. att effekterna för kommunernas verksamhet inte ansågs kunna överblickas. Regeringen uppmanades att återkomma till riksdagen med ett nytt och balanserat förslag som tydligt skulle klargöra hur allmänintresset värnas, samtidigt som konflikter mellan privat och offentlig verksamhet kan lösas.

Konfliktlösningsregeln innebär att Stockholms tingsrätt på talan av Konkurrensverket får förbjuda staten, en kommun eller ett landsting att i en verksamhet av kommersiell eller ekonomisk natur tillämpa ett visst förfarande om det snedvrider, eller är ägnat att snedvrida, förutsättningarna för

en effektiv konkurrens eller om det hämmar, eller är ägnat att hämma, förekomsten eller utvecklingen av en sådan konkurrens. Förbud får dock inte meddelas när det gäller förfaranden som är försvarbara från allmän synpunkt. Även en konkurrenssnedvridande verksamhet som en kommun eller ett landsting bedriver får förbjudas. Förbud får dock inte meddelas om verksamheten är förenlig med lag. Om Konkurrensverket för ett visst fall beslutar att inte väcka talan får detta göras av ett företag som berörs av förfarandet eller verksamheten.

I Konkurrensverkets regleringsbrev för 2011 sägs under rubriken Organisationsstyrning att särskild vikt ska läggas vid att ingripa mot privata och offentliga aktörer som missbrukar en dominerande ställning på marknaden samt mot konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet.

Näringsdepartementet har, enligt uppgift, för närvarande inga planer på någon särskild utvärdering av konfliktlösningsregeln.

Från Konkurrensverket har följande uppgifter lämnats om antal ärenden under 2010 som gäller konfliktlösningsregeln.

Hos Konkurrensverket diarieförda ärenden rörande konfliktlösningsregeln

Bransch	Pågående ärenden	Avslutade ärenden
	31 dec. 2010	31 dec. 2010
Trafikutbildning		2
Avfall	1	1
Handikapphjälpmedel		2
Konsulttjänster		5
Tandvård		1
Bredband	2	4
Tolkförmedling		1
Gymverksamhet		3
Restaurang/hotell/konferens	3	3
Hamnverksamhet	1	4
Tvätteriverksamhet		1
Brandskydd m.m.	1	1
Larmtjänster		1
Energi		1
Anläggningsarbeten m.m.	1	1
Företagshälsövård		1
Persontransport	2	
Summa	11	32

Konkurrensverket håller på med en genomgång av första årets ärenden, framför allt de som medfört att den offentliga aktören ändrat sitt beteende, och har för avsikt att publicera denna genomgång i någon form under 2011. Antalet nya ärenden under januari–mars 2011 uppvisar ännu ingen avtagande tendens jämfört med 2010. De uppgifter som redovisas i ovanstående tabell rör ärenden som varit föremål för utredning på en av Konkurrensverkets avdelningar. Därutöver finns det förfrågningar och tips,

som endast har behandlats inom verkets tipsmottagning, och som per den 31 december 2010 uppgick till ett sextiototal. Två fall har nyligen förts till Stockholms tingsrätt.

Konkurrensverkets generella syn på det nya regelverket är att de offentliga aktörerna tar reglerna på allvar, och att de redan har fått praktiskt genomslag. Detta trots att inget fall ännu har gått till domstol. Den enskilt vanligaste utgången i de ärenden som hittills avslutats är att den offentliga aktören har ändrat sitt beteende eller aviserat förändringar under verkets utredning, och att verket mot den bakgrunden har avslutat ärendet. Det första året som konfliktlösningsregeln har varit i kraft har inneburit en hög ärendetillströmning. Konkurrensverket har också valt att utreda en större andel av tipsen än vanligt när det gäller de nya reglerna. Konkurrensverket fick genom budgetpropositionen för 2009 en höjning av anslaget med 10 miljoner kronor för verksamhet med den då aviserade konfliktlösningsregeln (prop. 2008/09:1 utg.omr. 24, bet. 2008/09:NU1). Konkurrensverket prioriterar bland ärendena enligt sin prioriteringspolicy, som togs fram efter konsultation med företrädare såväl för det privata näringslivet som för den offentliga sektorn. När det gäller ny lagstiftning, som konfliktlösningsregeln, tillmäts praxisvärdet stor betydelse.

Vad gäller den fråga som tas upp i motion 2010/11:N203 (M), som avser huruvida Gävleborgs läns landsting har subventionerat Gävle Dala Företagshälsas verksamhet med skattemedel och resurser från landstinget och därmed snedvridit konkurrensförhållandena (underprissättning), kan noteras att Konkurrensverket har prövat frågan. Verkets utredning i ärendet ger sammantaget inte stöd för att de ifrågasatta upphandlingarna skulle vara underprissatta och därmed utgöra ett konkurrensbegränsande förfarande som innebär en överträdelse av konfliktlösningsregeln (3 kap. 27 § konkurrenslagen). Ärendet har avskrivits från vidare handläggning.

Utskottets ställningstagande

De nya reglerna i konkurrenslagen om konfliktlösnings vid offentlig säljverksamhet på marknaden trädde i kraft den 1 januari 2010 och har således varit i kraft i knappt ett och ett halvt år. Det är Konkurrensverket som har att se till att reglerna följs. Utskottet har tagit del av information om verkets arbete med detta. För närvarande kan utskottet inte se något behov av någon särskild utvärdering eller översyn av reglerna. Med detta avstyrks de båda motionerna.

Om- och avregleringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen uppmanar, genom ett tillkännagivande och med bifall till två motioner, regeringen att göra en utvärdering av genomförda om- och avregleringar. I detta sammanhang bör särskilt elmarknaden och persontrafiken på järnväg utvärderas.

Jämför reservation (M, FP, C, KD).

Motionerna

En utvärdering av om- och avregleringar efterfrågas i två motioner. I motion 2010/11:N269 (S) föreslås ett tillkännagivande om en utvärdering av avregleringarna av de statliga bolagen. De senaste åren har avregleringar skett inom post, taxibransch, telefoni, energi, flyg, järnväg och apotek. Avregleringar kan vara ett medel för staten att lösa strukturella och ekonomiska problem och kanske också ett sätt att nå likvärdig, god och fungerande service i hela landet för medborgarna, säger motionärerna. De anser att avregleringarna bör utvärderas för att ta reda på om så är fallet. Det behövs en sammanhållen utvärdering av de avregleringar som genomfördes under 1980- och 1990-talen, anför motionärerna. En sådan utvärdering bör omfatta service, kvalitet, tillgänglighet och prisutveckling.

Ett tillkännagivande om vikten av att snabbt utvärdera effekten av genomförda avregleringar begärs i motion 2010/11:N334 (S). Under en lång rad år har det skett omfattande avregleringar inom tidigare reglerade områden. Eftersom avregleringarna genomförts från 1980-talet och framåt bör det, enligt motionärerna, ske en samlad utvärdering och bedömning av effekterna, inte minst ur ett regionalpolitiskt perspektiv. Parametrar som service, kvalitet, tillgänglighet och prisutveckling i hela landet bör analyseras. I motionen omnämns särskilt apoteksmarknaden, bilprovningen och persontrafiken på järnväg som områden som nyligen omreglerats och där en utvärdering bör ske. Många av de sektorer som avreglerats är kopplade till ett övergripande samhällsintresse, där en offentlig reglering, offentligt ägda bolag och en ambition att tillhandahålla en god service i hela landet utgjort grunden, säger motionärerna. När detta upphör och marknadskrafterna i ökad utsträckning tar över får det effekter på bl.a. den regionala balansen, anför motionärerna. De menar att en utvärdering som belyser detta perspektiv på avregleringarna och som också föreslår åtgärder för att komma till rätta med problemen är nödvändig.

Vissa kompletterande uppgifter

Motionsyrkanden med krav på utvärdering av om- och avregleringar liknande de här aktuella har behandlats av utskottet under ett flertal år. Senast skedde det våren 2010 (bet. 2009/10:NU24 s. 16). Utskottet avstyrkte de då aktuella motionerna med hänvisning till en tidigare genom-

förd utredning och till arbete hos Konkursverket och Konsumentverket. Motionerna avstyrktes också i en reservation (S, V, MP) men med en annan motivering. Riksdagen följde utskottet.

I det nyssnämnda betänkandet redovisade utskottet att frågan beträffande om- och avregleringar har varit föremål för ett omfattande utredningsarbete genom Regelutredningen, vilket presenterades i betänkandet Liberalisering, regler och marknader (SOU 2005:4). Regelutredningen (särskild utredare: chefsekonom Dan Andersson) hade i uppgift att, utifrån de utvärderingar som gjorts av regelreformer inom tele-, el-, post-, inrikesflyg-, taxi- och järnvägsmarknaderna, utvärdera och göra en samlad analys av de långsiktiga effekterna för konsumenterna, näringslivet, arbetsmarknaden och samhällsekonomin i olika delar av Sverige.

Utskottet hänvisade också till en rapport som Konkursverket, på regeringens uppdrag, hade presenterat i februari 2008. I rapporten Konkurrensen i Sverige 2007 (2007:4) gavs en bred överblick över konkurrenssituationen på den svenska marknaden, med särskilt fokus på energi- och byggmarknaderna och övriga marknader med bristfällig konkurrens. I rapporten redogjordes det i ett kapitel (kap. 8) för ett antal viktiga erfarenheter som kan bidra till att liberalisering av olika marknader blir framgångsrika. Där drogs följande slutsatser:

Vägen från (oreglerat) monopol till konkurrens är sällan rak. En reglering får som regel också oförutsedda effekter. Olika slag av uppföljningar och utvärderingar är nödvändiga för att kunna göra nödvändiga korrigeringar av regelverket. Därför är det viktigt att redan från början bestämma vilka uppgifter som företagen på marknaden ska rapportera samt hur ofta detta ska ske. Exempel på sådana data är uppgifter om priser, försäljningsvolymerna samt kapaciteter. I syfte att begränsa kostnaderna för uppgiftsinsamling och samtidigt få jämförbarhet av data över tiden bör rapporteringstillfällena ändras så sällan som möjligt.

I rapporten redovisades särskilda studier av följande branscher: byggverksamhet, taxitransporter, elektronisk kommunikation, televisionstjänster och energi. Konkursverket framförde både generella och branschspecifika rekommendationer. När det gäller regelreformer och liberalisering lämnades följande generella rekommendationer:

Konsumentverket bör ges i uppdrag att ur ett konsumentperspektiv följa upp regelreformerade marknader. Marknader som öppnas för konkurrens förändras snabbt. Konsumenterna är ofta, delvis p.g.a. ett informationsunderläge, långsammare än företagen att utnyttja nya marknadsförutsättningar. För att regering och ansvariga sektorsmyndigheter ska kunna göra nödvändiga korrigeringar i regelverk är det av vikt att utvecklingen följs. Konsumentverket bör få i uppdrag att sammanställa erfarenheter om hur de regelreformerade marknaderna har utvecklats och vid behov lämna förslag till hur konsumenternas ställning kan förbättras.

Lagstödet för Konkursverkets uppgiftsinsamling bör moderniseras. Konkursverket har använt uppgiftsskyddslagen bl.a. i samband med en pågående granskning av apoteksmarknaden, och kan konstatera att det finns skäl att modernisera och anpassa lagstödet för uppgiftsinsamling till nuvarande förhållanden.

När det gäller Konkurrensverkets nyssnämnda förslag om att lagstödet för verkets uppgiftsinsamling borde moderniseras, kan det noteras att riksdagen hösten 2010, på regeringens förslag, beslutade om en ny lag om uppgiftsskyldighet i fråga om marknads- och konkurrensförhållanden (prop. 2009/10:218, bet. 2010/11:NU4). Den nya lagen, som trädde i kraft den 1 januari 2011, är en modernisering av den tidigare gällande motsvarande lagen från 1956. Utskottet, som var enhälligt, delade regeringens bedömning att den nya lagen behövs för att Konkurrensverket ska kunna fullgöra sina uppgifter att uppmärksamma hinder mot en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet, lämna förslag till konkurrensutsättning och till regelreformer, följa upp utvecklingen på konkurrensområdet samt utöva tillsyn på upphandlingsområdet.

Beträffande Konkurrensverkets förslag om att Konsumentverket skulle ges i uppdrag att ur ett konsumentperspektiv följa upp regelreformerade marknader kan det nämnas att Konsumentverket i regleringsbrevet för 2010 gavs i uppdrag att utveckla en metod för att följa konsumenternas ställning på marknaderna. Metoden ska bidra till att systematisera Konsumentverkets val av marknader för fördjupad analys samt kunna användas för prioriteringar inom andra verksamheter på myndigheten. Konsumentverket skulle också analysera elmarknaden för konsumenter.

Konsumentverkets nyssnämnda uppdrag att genomföra en marknadsanalys av elmarknaden redovisades i juni 2010 i rapporten Fördjupad analys av elmarknaden för konsumenter – redovisning av ett regeringsuppdrag (rapport 2010:15). I analysen har hinder för konsumenter att göra rationella val identifierats. Sammantaget pekade analysen på en positiv utveckling av elmarknaden för konsumenter, och därför lades inga mer genomgripande åtgärdsförslag fram. Konsumentverkets uppdrag att utveckla en metod för att följa konsumenternas ställning på marknaderna redovisades i oktober 2010 i rapporten Utveckling av en metod för samlad analys av konsumentproblem (rapport 2010:26). Inom Konsumentverket pågår för närvarande ett arbete med vidareutveckling och drift av metoden.

Generellt gäller att vid beslut av regeringen och riksdagen som rör om- eller avregleringar av olika marknader har det ingått att uppföljning och utvärdering av marknaderna ska göras. Det gäller t.ex. apoteksmarknaden. Riksdagen beslutade våren 2009, på regeringens förslag, rörande omreglering av apoteksmarknaden och handel med receptfria läkemedel (prop. 2008/09:145, bet. 2008/09:SoU21, yttr. 2008/09:NU8y respektive prop. 2008/09:190, bet. 2008/09:SoU25, yttr. 2008/09:NU10y). Konkurrensverket och Konsumentverket har haft i uppdrag att följa och analysera utvecklingen på apoteksmarknaden under omregleringsperioden. Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) har i uppdrag att utvärdera vilken effekt omregleringen har på prisnivån på olika kategorier av läkemedel. Statskontoret har getts ett övergripande uppdrag att följa

upp och utvärdera omregleringen av apoteksmarknaden utifrån målen med reformen. Statskontoret ska samråda med Konkurrensverket, Konsumentverket och Tillväxtanalys. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juni 2013.

Ett annat område gäller kommersiell persontrafik på järnväg. Mot bakgrund av tre reformer under 2009 och 2010 för öppnandet av marknaden för kommersiell persontrafik på järnväg och den nya lagen (2010:1065) om kollektivtrafik, som träder i kraft den 1 januari 2012, har Trafikanalys getts i uppdrag att utvärdera effekterna av öppnandet av marknaden för kommersiell persontrafik på järnväg och av den nya lagstiftningen på kollektivtrafikområdet. Utvärderingen ska avse analys och värdering av effekter för medborgare, resenärer, näringsliv och samhälle i olika delar av landet samt även omfatta berörda myndigheters agerande. Trafikanalys ska beskriva och analysera effekterna av eventuella marknadsförskjutningar mellan kommersiell och samhällsfinansierad trafik. Baserat på utvärderingen ska Trafikanalys föreslå åtgärder för att förbättra och vidareutveckla de berörda marknadernas funktion. Trafikverket och Transportstyrelsen ska bistå i uppdragets genomförande med underlag och annat stöd. Trafikanalys kommer även att samråda med andra myndigheter, organisationer och aktörer på regional och nationell nivå. Utvärderingen ska redovisas årligen och slutredovisas till regeringen senast den 1 december 2014.

Ett tredje område som nyligen har omreglerats är bilprovningen. Riksdagen beslutade hösten 2009, på regeringens förslag, om lagändringar som innebar att marknaden för fordonsbesiktningar omreglerades från den 1 juli 2010 (prop. 2009/10:32, bet. 2009/10:TU8). Riksdagen beslutade samtidigt, på regeringens förslag, om förändrad ägarstruktur i Aktiebolaget Svensk Bilprovning (prop. 2009/10:54, bet. 2009/10:NU10). Transportstyrelsen gavs i november 2009 i uppdrag av regeringen att genomföra en nulägesanalys av den svenska fordonsbesiktningsverksamheten innan den öppnades för konkurrens. Analysen skulle sedan ligga till grund för kommande uppföljningar av marknadsutvecklingen och vara en del i styrelsens tillsyn. Transportstyrelsen har i samråd med Konkurrensverket tagit fram nyckeltal som ska underlätta jämförelser över tid i kommande uppföljningar av marknadsutvecklingen, som t.ex. priser, koncentrationsgrad på marknaden, tjänsteinnehåll och geografisk spridning. Transportstyrelsen följer vidare, i samarbete med Konkurrensverket, marknadsutvecklingen efter det att fordonsbesiktningsverksamheten öppnats för konkurrens.

Utskottets ställningstagande

Om- och avregleringar av olika marknader har genomförts under de senaste decennierna. Det gäller t.ex. inrikesflyg-, taxi-, el-, tele-, post-, apoteks-, järnvägs- och bilprovningmarknaderna. I de två motionerna 2010/11: N269 (S) och 2010/11:N334 (S) efterlyses en utvärdering av genomförda om- och avregleringar. Utskottet delar motionärernas bedömning att det nu finns behov av att en sådan utvärdering genomförs.

Den av utskottet förordade utvärderingen bör ta sin utgångspunkt i ett medborgarperspektiv. Fokus bör ligga på en värdering av effekter på priser, utbud, service, kvalitet och tillgänglighet i hela landet, dvs. faktorer som är väsentliga ur ett medborgar- och konsumentperspektiv. Utifrån ståndpunkten att en utvärdering främst motiveras av att konsumenternas intressen bör tillvaratas har utskottet identifierat två områden som omgående bör bli föremål för utvärdering, nämligen elmarknaden och persontrafiken på järnväg. När det gäller järnvägen är även frågan om långsiktighet i investeringar och underhåll av stor vikt.

Regeringen bör se till att den begärda utvärderingen genomförs med stor skyndsamhet och inte bedrivs inom ramen för en stor allmän utredning. Utskottet vill vidare framhålla vikten av att utvärderingen genomförs på ett i förhållande till marknadens aktörer oberoende sätt. Utskottet vill också påpeka att eventuella slutsatser som olika partier kan komma att dra av utvärderingen är en senare fråga.

Riksdagen bör alltså genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att göra en utvärdering av genomförda om- och avregleringar. I detta sammanhang bör särskilt elmarknaden och persontrafiken på järnväg utvärderas. Därmed tillstyrker utskottet de två nämnda motionerna.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Om- och avregleringar, punkt 5 (M, FP, C, KD)

av Mats Odell (KD), Jessica Polfjärd (M), Hans Rothenberg (M), Olof Lavesson (M), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Eva Flyborg (FP), Boriana Åberg (M) och Helena Lindahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:N269 och 2010/11:N334.

Ställningstagande

Om- och avregleringar av olika marknader har genomförts under de senaste decennierna. Det gäller t.ex. inrikesflyg-, taxi-, el-, tele-, post-, apoteks-, järnvägs- och bilprovningmarknaderna. I de två motionerna 2010/11:N269 (S) och 2010/11:N334 (S) efterlyses en utvärdering av genomförda om- och avregleringar. Enligt vår bedömning är det väsentligt att dessa om- och avregleringar blir föremål för utvärderingar. Sådana utvärderingar bör ta sin utgångspunkt i ett medborgarperspektiv. Som framgår av det föregående pågår ett antal sådana utvärderingar.

Trafikanalys har fått regeringens uppdrag att utvärdera effekterna av öppnandet av marknaden för kommersiell persontrafik på järnväg samt av den nya lagstiftningen på kollektivtrafikområdet. Utvärderingen ska avse analys och värdering av effekter för medborgare, resenärer, näringsliv och samhälle i olika delar av landet samt även omfatta berörda myndigheters agerande. Utvärderingen ska redovisas årligen och slutredovisas till regeringen senast den 1 december 2014. Vidare har Statskontoret ett uppdrag att följa upp och utvärdera omregleringen av apoteksmarknaden och rapportera detta i tre steg under 2011–2013. Även Tillväxtanalys har ett regeringsuppdrag att följa kostnadsutvecklingen på den omreglerade apoteksmarknaden och att utvärdera effekterna av reformen. Enligt instruktionen för Energimarknadsinspektionen ska myndigheten verka för att elmarknadens funktion och effektivitet förbättras. Därtill pågår ett arbete, bl.a. på Energi- marknadsinspektionen men även på nordisk nivå, med att se över hur elmarknadens funktion kan förbättras.

Vi utgår från att resultatet av dessa och andra genomförda utvärderingar av om- och avregleringar successivt delges riksdagen. Därmed blir syftet med yrkandena i motionerna tillgodosett. Motionerna kan således avslås.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2010/11:59 Horisontella konkurrensbegränsningar:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:582) om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2008:583) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579).

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:Fi232 av Eva Flyborg (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om motverkande av bildandet av bankomatkarteller.

2010/11:N203 av Lars Beckman (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en uppföljning av reglerna om osund kommunal konkurrens.

2010/11:N269 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utvärdera avregleringarna av de statliga bolagen.

2010/11:N283 av Gunnar Axén och Mikael Cederbratt (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hindra konkurrensbegränsande statsstöd och skadliga företagssubventioner.

2010/11:N305 av Eliza Roszkowska Öberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en effektiv konkurrens utan snedvridningar från offentlig säljverksamhet.

2010/11:N334 av Peter Hultqvist och Roza Güclü Hedin (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att snabbt utvärdera effekten av genomförda avregleringar.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:582) om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal

Härigenom föreskrivs att 1 och 3 §§ lagen (2008:582) om gruppundantag för konkurrensbegränsande specialiseringsavtal ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag tillämpas på följande avtal som ingås mellan *två eller flera* företag (*avtalsparterna*) om villkoren för deras produkt-specialisering (specialiseringsavtal):

1. Avtal om ensidig specialisering, varigenom *den ena avtalsparten* åtar sig att upphöra med eller avstå från *tillverkning* av vissa produkter och att köpa *dess* av ett konkurrerande företag, medan *det sistnämnda företaget* åtar sig att *tillverka* och leverera *produkterna* i fråga.

2. Avtal om ömsesidig specialisering, varigenom *två eller flera avtalsparter* ömsesidigt åtar sig att upphöra med eller avstå från *tillverkning* av vissa *olika* produkter och att i stället köpa *dess* från *de andra avtalsparterna* som åtar sig att leverera dem.

3. Avtal om gemensam produktion, varigenom *två eller flera avtalsparter* åtar sig att gemensamt tillverka vissa produkter.

Bestämmelsen i 1 kap. 6 § konkurrenslagen (2008:579) ska även tillämpas på avtal enligt denna lag.

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag tillämpas på följande avtal som ingås mellan företag (*parterna*) om villkoren för deras produktspecialisering (specialiseringsavtal):

1. Avtal om ensidig specialisering *mellan två parter* som är *verksamma på samma produktmarknad*, varigenom *en part samtycker till att helt eller delvis upphöra med produktion av vissa produkter* eller att avstå från att *producera* *dess* produkter och att köpa *dem från den andra parten* som *förbinder sig att producera* och leverera *dess* produkter.

2. Avtal om ömsesidig specialisering *mellan två eller flera parter* som är *verksamma på samma produktmarknad*, varigenom *två eller flera parter* ömsesidigt *samtycker till att helt eller delvis upphöra med eller avstå från tillverkning av vissa, men skilda produkter* och att i stället köpa *dess* produkter från *övriga parter*, som *förbinder sig att producera* och leverera dem.

3. Avtal om gemensam produktion, varigenom *två eller flera parter förbinder sig att gemensamt tillverka* vissa produkter.

3 §

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr 2658/2000 av den 29 november 2000 om tillämpning av artikel 81.3 i fördraget på grupper av specialiseringsavtal på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 1.1 samt 7–9. Dock ska i artikel 3–5 "artikel 1" bytas mot "2 § i förening med 1 §".

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) nr 1218/2010 av den 14 december 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på vissa grupper av specialiseringsavtal¹ på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6 och 7. Dock ska hänvisningarna till undantaget i artikel 2.2 och 2.3 samt artiklarna 3–5 avse 2 § i förening med 1 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011.

2. Äldre föreskrifter gäller till utgången av december 2012 för avtal som var i kraft den 1 augusti 2011. Äldre föreskrifter gäller dock inte för avtal som vid ikraftträdandet uppfyller villkoren för gruppundantag enligt de nya föreskrifterna.

¹ EUT L 335, 18.12.2010, s. 43 (Celex 32010R1218).

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:583) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling

Härigenom föreskrivs att 1 och 3 §§ lagen (2008:583) om gruppundantag för konkurrensbegränsande avtal om forskning och utveckling ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag tillämpas på avtal som ingås mellan två eller flera företag (*avtalsparterna*) om villkoren för hur de ska bedriva

1. gemensam forskning och utveckling avseende *varor* eller *metoder* och gemensamt utnyttjande av *forsknings- och utvecklingsresultaten*,

2. gemensamt utnyttjande av resultaten av *sådan* forskning och utveckling avseende *produkter* eller *metoder* som *bedrivits* gemensamt inom ramen för ett tidigare *ingånget* avtal mellan samma parter, *eller*

3. gemensam forskning och utveckling avseende *varor* eller *metoder* utan gemensamt utnyttjande av resultaten.

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag tillämpas på avtal som ingås mellan två eller flera företag (*parterna*) och avser de villkor på vilka dessa parter bedriver

1. gemensam forskning och utveckling avseende *avtalsprodukter* eller *avtalsteknik* och gemensamt utnyttjande av *resultaten från denna forskning och utveckling*,

2. gemensamt utnyttjande av resultaten *från* forskning och utveckling avseende *avtalsprodukter* eller *avtalsteknik* som gemensamt *har bedrivits* inom ramen för ett tidigare avtal mellan samma parter,

3. gemensam forskning och utveckling avseende *avtalsprodukter* eller *avtalsteknik* utan gemensamt utnyttjande av resultaten,

4. *beställd* forskning och utveckling avseende *avtalsprodukter* eller *avtalsteknik* och gemensamt utnyttjande av *resultaten från denna forskning och utveckling*,

5. *gemensamt* utnyttjande av *resultaten från beställd forskning och utveckling* avseende *avtalsprodukter* eller *avtalsteknik* som *har bedrivits* inom ramen för ett tidigare avtal mellan samma parter, *eller*

6. *beställd* forskning och utveckling avseende *avtalsprodukter* eller *avtalsteknik* utan

gemensamt utnyttjande av resultaten.

Bestämmelsen i 1 kap. 6 § konkurrenslagen (2008:579) ska även tillämpas på avtal enligt denna lag.

3 §

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EG) nr 2659/2000 av den 29 november 2000 om tillämpning av artikel 81.3 i fördraget på grupper av avtal om forskning och utveckling på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 1.1, 4.2 samt 7–9. Dock ska i artikel 3–5 "artikel 1" bytas mot "2 § i förening med 1 §". Vidare ska i artikel 5.1 e, g och i–j uttrycken "på den inre marknaden" och "inom den inre marknaden" ersättas med "i landet" samt i punkt j "gemenskapen" ersättas med "landet". Slutligen ska i artikel 4.1 "Om de deltagande företagen inte är konkurrerande företag, ska undantag enligt artikel 1" ersättas med "Undantaget enligt artikel 1 ska".

I fråga om avtalen tillämpas bestämmelserna i kommissionens förordning (EU) nr 1217/2010 av den 14 december 2010 om tillämpningen av artikel 101.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på vissa grupper av forsknings- och utvecklingsavtal¹ på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 8 och 9. Dock ska hänvisningarna till undantaget i artiklarna 2.2 och 3–7 avse 2 § i förening med 1 §. Vidare ska i artiklarna 4.1, 5 f och 5 g samt 6 a och 6 b uttrycket "på den inre marknaden" ersättas med "i landet".

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011.

2. Äldre föreskrifter gäller till utgången av december 2012 för avtal som var i kraft den 1 augusti 2011. Äldre föreskrifter gäller dock inte för avtal som vid ikraftträdandet uppfyller villkoren för gruppundantag enligt de nya föreskrifterna.

¹ EUT L 335, 18.12.2010, s. 36 (Celex 32010R1217).

3 Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (2008:579)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 16 § konkurrenslagen (2008:579) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §¹

Bestämmelserna i 6 och 9–13 §§ gäller även när Konkurrensverket, på begäran av Europeiska kommissionen, genomför en sådan undersökning som avses i artikel 22.2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003.

Bestämmelsen i 9 § andra stycket första meningen gäller dock inte om det kan befaras att undersökningen skulle förlora i betydelse, om den inte påbörjas omedelbart.

Bestämmelserna i 6 och 9–13 §§ gäller även när Konkurrensverket, på begäran av Europeiska kommissionen, genomför en sådan undersökning som avses i artikel 22.2 i rådets förordning (EG) nr 1/2003. Bestämmelsen i 9 § andra stycket första meningen gäller dock inte om det kan befaras att undersökningen skulle förlora i betydelse, om den inte påbörjas omedelbart.

Första stycket gäller även när Konkurrensverket på begäran av kommissionen genomför en sådan undersökning som avses i artikel 12.1 i rådets förordning (EG) nr 139/2004.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2011.

¹ Senaste lydelse 2010:642.